

Рецензії

ПЕРШЕ ФУНДАМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИЗАЙНУ КОСТЮМА ЛАГОДИ ОКСАНИ МИКОЛАЇВНИ

Олена НИКОРАК

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0887-8929>

доктор мистецтвознавства, професор,

провідний науковий співробітник,

Інститут народознавства НАН України,

відділ народного мистецтва

Проспект Свободи 15, 79000, Львів, Україна

email: olenanykorak@gmail.com

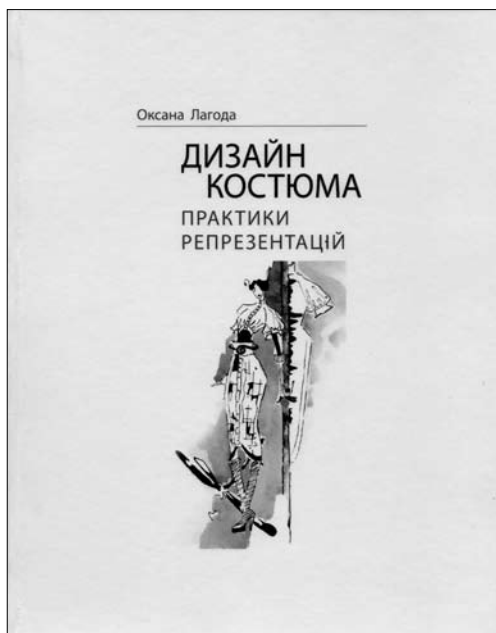
**Оксана Лагода. Дизайн костюма.
Практики репрезентацій:
монографія. Черкаси: Видавець
Третяков О.М., 2018. 296 с.**

Нещодавно вийшла у світ фундаментальна монографія відомої дослідниці дизайну костюма Оксани Лагоди. До змісту праці належить: передмова; п'ять розділів; список використаних джерел, поданий після кожного розділу; післямова та стислий виклад матеріалу англійською мовою. Поява книги — це підсумок десятилітніх ґрунтовних досліджень авторки європейської дизайнерської діяльності.

У виданні фахово проаналізовано процес розвитку репрезентацій костюма в індустрії моди ХХ століття. Докладно висвітлено закономірності й особливості історико-культурного поступу як трансляторів естетичних ідеалів часу й аксіологічних цінностей у суспільстві засобами дизайну. Охарактеризовано найактуальніші методики досліджень, які розкривають сутність візуального й візуалізованого образу костюма, як наративів у системі культурного виробництва і творчого способу застосування. Вивчено різні формати репрезентацій у контексті сучасної художньо-проектної культури. Основну увагу сконцентровано на проблемі пошуку ідентичності в культурі користування та буденності.

Оксана Лагода розглядає питання представлення модного костюма як дизайн-продукту різними художньо-проектними засобами. Позиціонуючи творчість дизайнерів як частку людської культури, цінності якої втілені в одязі на функціональному, утилітарно-практичному, знаково-символічному й художньо-естетичному рівнях, що відображають екологічний, економічний та інші аспекти формо- і стилутворення, вона акцентує увагу на тому, що ця творчість заснована на потребах конкретних людей, має антропоцентричну спрямованість, орієнтовану в майбутнє, і вирішує складні комплексні завдання щодо самореалізації сучасника в умовах повсякдення.

Дослідниця ретельно аналізує становлення та розвиток практики репрезентацій модного костюма дизайнерськими засобами. Вони асоціюються насамперед з прагненням людини до індивідуалізації власної зовнішності через костюм, до самоусвідомлення та самопрезентації, які в науковій сфері пов'язані з одвічним стремлінням людини до ідентифікації, самовираження, соціального й культурного буття. Особливої гостроти означена проблема, на думку О.М. Лагоди, набула в час тотальної уніфікації, стандартизації, масовізації продуктів споживання, в яких костюм, як маркер етнічного, національ-

ного, гендерного, соціального, значною мірою втрапив свою первісну сутність і водночас актуалізував необхідність в ній. Інформативна складова костюма, його роль у процесах соціокультурної комунікації формують коло проблемних питань, які дослідниця розглядає комплексно.

Сучасні підходи до вивчення дизайну загалом, одягу зокрема, лише частково висвітлюють заявлену тематику, про що зазначено в першому розділі монографії «Дизайн. Горизонти визначень і контури досліджень». Вони не вирішують проблем художньо-проектного процесу стосовно розробки костюмних форм у контексті формування їх візуального наративу. Ці важливі проблеми розкриті в наступному, другому розділі «Стратегії дослідження костюма», і третьому — «Система координат» дизайнерської діяльності: візуальна комунікація — репрезентація, наративізація».

Наявні науково-методологічні розробки у царині дизайну одягу практично не враховують специфіки взаємодії «візуального образу костюма» та «візуалізованого образу костюма» в структурі проектної діяльності на етапі репрезентації дизайн-продукту та його споживання. У монографії, що рецензується, подано результати теоретичних і методологічних розробок, дослідження контактної взаємодії об'єкта й предмета вивчення, що має виключно наукову новизну.

Зміст монографії умовно можна поділити на дві, підпорядковані одна одній, частини. В першій (пер-

шому та другому розділі) авторка аналізує стан опрацювання проблематики дослідження в цілому, керуючись наявними науковими положеннями щодо становлення та розвитку дизайну як специфічної творчої діяльності протягом ХХ ст., а також її осмислення в різних історичних і соціокультурних умовах, згідно з тенденціями сучасної дизайн-практики, її концептуалізації в проектній культурі. Розкриваючи тему, О.М. Лагода опирається на методологію, яка дозволяє їй не лише окреслити відомі «стратегії досліджень костюма», а й встановити межі актуальних в сучасних умовах напрямків її розгляду, обумовлених синтезом відомостей різних рівнів і зрізів знання про одяг/костюм у їх взаємодії. Такий, розроблений авторкою, підхід можна назвати раціональним, конструктивним і результативним. Його відмінність від, т. зв., міждисциплінарного підходу, як вона зауважує, полягає у значно ширших можливостях застосування різноаспектних знань, наприклад, таких галузей, як наратологія та теорія комунікації, в реалізації комплексного дослідження репрезентативних практик в індустрії моди.

Друга частина монографії (третій, четвертий і п'ятий розділи) відображає авторське бачення процесів, безпосередньо пов'язаних з предметом дослідження. Репрезентативні практики дизайну костюма О.М. Лагода розкриває через особливості рисованої та фотоілюстрації моди, їх використання в рекламі модних товарів, які узагальнює під назвою «візуально-інформаційні практики репрезентацій». У їх межах вона аналізує принципи представлення костюма, серед яких розрізняє «костюм», «костюм на людині», «людина в костюмі».

Аналогічні принципи дослідниця виявляє в перформативних «публічних практиках репрезентацій» динамічного формату — модний показ і статичного — оформлення вітрин. Унікальність цих практик репрезентації модного вбрання вона вбачає в носії костюма, яким у першому випадку є людина-модель, у другому — її імітатор і репрезентант — манекен. Реалізуючи одну й ту ж саму функцію представлення костюма, вони транслюють відмінні за змістом наративи. Закономірності конструювання наративів у дизайн-практиках, особливості процесу нарації дозволяють О. Лагоді зробити ґрунтовні висновки.

У виданні глибоко проаналізовано існуючий досвід репрезентацій у творчості кутюр'є, ілюстрато-

рів моди, фотографів і дизайнерів у ХХ — на початку ХХІ століття. Авторка монографії вперше у вітчизняній науці пропонує розглядати практики репрезентацій дизайну костюма як невід'ємну складову дизайн-процесу, зорієнтованого на реалізацію потреб людини в повсякденному житті під впливом моди.

О.М. Лагода опрацювала значну кількість джерел іноземною мовою, проте помітним є переважання російськомовних видань — наукових монографій, дисертаційних робіт, публікацій у наукових збірках, цитати з яких наведені в авторському перекладі. З одного боку, це свідчить про те, що О. Лагода відслідковує інформативний процес у цій царині, підтверджує актуальність заявленої тематики її дослідження. З іншого боку, демонструє певне відставання вітчизняної наукової думки, в якій практично відсутні дослідження досвіду репрезентацій модного костюма та не ведеться робота з формування відповідного напрямку її розвитку. З огляду на це, висловимо кілька рекомендацій О. Лагоді для подальшої наукової роботи:

- вважаємо, що з основного змісту монографії доцільно вилучити терміни і подати їх окремо, як глосарій, а також сформулювати іменний покажчик. Вони ще більше підсилили б ґрунтовність викладу;

- доречно виокремити підрозділ, який розкривав би термінологію дослідження та її міжгалузеві

зв'язки (в рецензованому виданні такі визначення чомусь розпорошені по тексту);

- варто дати покликання в тексті на винесені у кольорові вкладки ілюстрації, що чіткіше продемонструвало б позицію авторки у висвітленні того чи іншого аспекту предмету дослідження;

- ймовірно, «Післямову» слід подати як висновки за результатами дослідження, а не у формі реферованого змісту наукової праці;

- текст монографії не позбавлений мовностилістичних огріхів і орфографічних неточностей.

Між тим, висловлені зауваження та рекомендації жодним чином не применшують значимості та відповідної якості поданої наукової роботи. Монографія О.М. Лагоди «Дизайн костюма. Практики репрезентацій» — це цілісна, завершена наукова праця, виконана на високому професійному рівні, оприлюднення якої сприятиме розробці нових напрямів дослідження сучасного дизайну костюма, його удосконаленню. Рецензована робота є цінною для науковців, передусім у галузі мистецтвознавства, історії і теорії культури, спеціалістів у сфері дизайну та індустрії моди, а також практикуючих дизайнерів та інших фахівців, які працюють у галузі проектування, виготовлення, реклами й поширення продуктів дизайнерської творчості. Видання, однозначно, буде цікавим і корисним для творчої молоді, яка опановує ази професійної підготовки у вищих навчальних закладах України.